

АСПЕКТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ СХІДНИХ ЛІТЕРАТУР

УДК 82-992

Ю.А. КОВАЛЬЧУК,

*асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

КОРЕЙСЬКІ ЛАНДШАФТИ У СПРИЙНЯТТІ ЗАХІДНИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У статті представлено аналіз описів корейських краєвидів у західній літературі подорожей. Краєвиди в літературі подорожей про Корею мають велике символічне навантаження. Вони доповнюють етнообраз корейського народу, створений імперіалістичним дискурсом.

Ключові слова: Корея, література подорожей, імагологія, краєвид, імперіалізм.

До кінця XVIII ст. інтелектуальне освоєння Кореї відбувалося або опосередковано, або завдяки спорадичним контактам. Корея для західного світу в цей час була лише напівуявним літературним конструктором.

У ХІХ ст. Корея поступово перетворювалася на простір, доступний для емпіричного вивчення. Прагнення західних людей «зірвати вуаль» із загадкового Корейського півострова, внести його до західної системи знань, дати корейському народові характеристику з позицій західної системи цінностей проявилися у літературі подорожей. З часу відкриття корейської держави Чосон для відносин із західними державами, яке відбулося 1876 р., і до анексії Кореї Японією 1910 р. накопичився особливо великий корпус творів літератури подорожей, присвячених Кореї.

Краєвиди в літературі подорожей про Корею виступають неживим «Іншим», що є віддзеркаленням живого «Іншого». Описи природного та культурного середовища, в якому живуть корейці, доповнюють їхній національний портрет. Картини природи в літературі подорожей, як і в будь-якому літературному творі, є засобом вираження задуму автора, створюють емоційне тло оповіді й тому мають велике символічне смислове навантаження. Ставлення письменників до краєвидів допомагає зрозуміти їхні світоглядні позиції. Відповідно, ми ставимо у цій статті мету: розглянути, яким чином література подорожей передає сприйняття західними спостерігачами природних та культурних ландшафтів Кореї.

Такі дослідники, як С.Г. Алатас, Е. Саїд, Дж.М. Кутсі, М.Л. Пратт зробили великий внесок у постколоніальні студії, описавши вплив європоцентричного світогляду та імперіалістичної ідеології на літературу подорожей. Їхні праці доводять, що література подорожей слугувала інструментом легітимації колоніальних зазіхань на неєвропейські території, конструюючи образ Сходу як діаметральної протилежності Заходу, а східних народів – як нецивілізованих і позбавлених потягу до вдосконалення [1–4].

Література подорожей про Корею досить широко залучалася до літературознавчих та історичних досліджень. Науковці вивчали особливості рецепції деяких корейських реалій західними авторами, перевіряли достовірність фактів, аналізували ідеологічні модуси травелогів. Однак не існує публікацій, які приділили б окрему увагу описам корейських

ландшафтів у літературі подорожей. Вивчення саме цього аспекту становить новизну нашого дослідження.

Більшість мандрівників прибували до Кореї морським шляхом, тому перше враження від країни складалося на основі знайомства з узбережжям. Неприємний візуальний ефект, викликаний у них спогляданням берега Кореї, формувався на ґрунті старого кліше «країни-відлюдниці», що вже здалеку демонструє негостинність, своїм виглядом не викликаючи бажання висаджуватися із судна. Низькі гори, позбавлені рослинності, створювали гнітючий настрій, численні прибережні стрімчаки здавалися загрозливими, маленькі рибальські села виглядали неохайно і непривабливо, відсутність оброблених полів указувала на необхідність місцевості [5, с. 462, 492; 6, с. 6; 7, с. 93; 8, с. 16–18; 9, с. 16].

Брак лісів та кам'янисті пагорби натякали на порожність країни, відсутність у ній ресурсів та атракцій. Це приносило розчарування мандрівникам: на корейському березі розбивалися їхні романтичні сподівання на чарівний новий світ та капіталістичні прагнення пошуку матеріального збагачення. Втім, Б. Голл все ж таки захоплено милувався корейським узбережжям з його численними острівцями, знаходячи насолоду у тому, що він та його команда є першими європейцями, перед очима котрих відкривається ця картина [10, с. 60, 101].

Втім, подорож вглиб Кореї дозволяла побачити інші краєвиди: зелені долини з сільськогосподарськими угіддями і селищами, гори з химерної форми скелями та густими лісами.

В увявленні західної людини ідеальний пейзаж асоціюється з Едемським садом або з античними Єлисейськими полями, де росте пишна зелень, населена тваринами і птахами. Канонічні естетичні стандарти «мальовничості» в образотворчому мистецтві, сформульовані наприкінці XVIII ст. британським митцем В. Гілпіном та його послідовниками, передбачали гармонію різноманітних елементів (дерев і квітів, водойм, гір), які підкреслюють красу один одного. Архітектурні споруди розглядалися як частина природи. При цьому вважалося, що ознаки людської діяльності, такі як будинки, поля тощо, роблять краєвид завершеним, надають відчуття приборканої природи, затишку та спокою.

Як зауважує М.Л. Пратт, для західних авторів «“Природа” означала перш за все регіони та екосистеми, в яких не домінували “європейці”», розуміючи під «європейцями» прошарок освічених північних європейців, здебільшого чоловіків, аристократів та буржуа [4, с. 38]. Для західного дослідника, що виходив з європоцентричних поглядів на світ, зони, не охоплені західною цивілізацією, були дикими і неосвоєними. Тубільці сприймалися ними не як повноцінні люди, що є господарями країни, в якій мешкають, а як частина природи.

В літературі подорожей про Корею її населення присутнє як деталь краєвиду, якою подекуди можна знехтувати, адже вона не додає мальовничості видовищу. Корейців часто порівнюють з тваринами, натякаючи на їхню наївність і дикунство. Цей стилістичний прийом створював протиставлення західних мандрівників як представників людства і корейців як «дітей природи». Б. Голл порівнював корейських селян з боязкими вівцями, переляканою зграйкою риб, метушливими мурахами, жінок – зі сполоханими кроликами [10, с. 57, 61, 74, 76], Г.Дж. Віґаму корейці з довгими рідкими бородами здавалися схожими на «милих козлів» [11, с. 184]. Роздивляючись корейський берег з корабля або поїзда, інші письменники бачили людей у білому вбранні у вигляді пінгвінів, морських птахів з довгими дзьобами (тютюновими люльками), лебедів, пеліканів [12, с. 104–105; 7, с. 93; 13, с. 26; 14, с. 84]. Споруди корейців настільки примітивні, що нагадують поселення бобрів або конюшні [15, с. 23; 16, с. 10].

Іноземці шукали в Кореї мальовничості, визначеної європейським культурним кодом. В літературі подорожей про Корею ми знаходимо чимало описів приємних краєвидів, в котрих показано красу гір, вкритих лісом, квітучих чагарників, річок та озер, а також пасторалі з охайними обробленими ланами, простими хатками під очеретяними стріхами в оточенні квітів та овочевих грядок [14, с. 103; 17, с. 142–143; 18, с. 325, 330; 13, с. 39, 71, 84, 98–99, 130, 134, 137–138; 9, с. 91]. З цих фрагментів стає очевидним, що ступінь естетичності пейзажу залежить від наявності в ньому рослин (і водойм як передумови для появи зелені), без котрих неможливе існування в цій місцевості людей. Рослинність означає красу. Вона

оживляє пейзаж, додає йому барв, тому І. Берд Бішоп називає найкращим часом для візиту до Кореї весну, коли з'являються квіти, та осінь, коли дерева у горах вкриваються різнокольоровим листям [13, с. 130]. Водночас рослинність отримує позитивну оцінку з прагматичної точки зору як свідчення продуктивності місцевості, її перспективності для сільського господарства та промисловості.

З іншого боку, місцевості, непридатні для проживання людей, здаються неповноцінними, незавершеними. Безлісний берег Кореї для П. Ловелла виглядає «спустошеним», на ньому немає навіть «дерев, які є, певно, найближчими сусідами людини», натомість прибережний пейзаж нагадує про стародавні геологічні епохи, коли земля ще формувалася [19, с. 35, 43]. Вершину найвищої гори Корейського півострова Пектусан, вкриту вулканічним чорним камінням, Н.Г. Гарін називає куточком «ще не зовсім створеного світу» [14, с. 170].

Скелясті гірські масиви вражали західних мандрівників величчю, яка вселяє у душу страх. Західна парадигма розглядає людину як царя природи, котрий її підкоряє і використовує для своїх потреб. Однак гори змушують людину засумніватися у своєму статусі вищої істоти Всесвіту. За висловом отця Хрисанфа, «лише у степах людина може дійсно відчувати себе царем природи, бо стоїть тут вище за неї; а ось у горах, де все таке високе, могутнє і величне, людина здається жалюгідним пігмеєм, і її царственості загрожує повний крах» [20, с. 63]. Гори «ув'язнюють», створюючи відчуття безвихідності, вселяють тривогу, немов збурене безмежне море [21, с. II–III].

Гірська природа Кореї різко контрастує із затишком рівнинних сільських пейзажів, звичних оку західної людини. Вона сувора і грізна, відчужена й непривітна для мандрівника-чужинця. Вона неначе демонструє незваним гостям погрозливі гримаси. В описах безлюдних гірських районів превалюють мотиви смерті та тривоги, поєднані із захопленням дивовижною неповторною красою. Пристрасть до лексики, пов'язаної зі смертю¹, в описах гірських пейзажів асоціюється з образами корейської цивілізації, приреченої на загибель. Тривожні й похмурі краєвиди в травелогах служать для підкріплення тверджень про безплідність та неефективність традиційного способу життя корейців.

І.А. Гончаров описує «громаддя піків, один одного вищий, з такими зморщеними лобами, що дивитися сумно» [5, с. 492]. І. Берд Бішоп побачила гострі шпилі гір Кимгансан в образі холодних сталевих лез, котрі із заходом сонця вкрилися «попелястим відтінком смерті» [13, с. 139]. У Н.Г. Гаріна гори наморщилися, «наче шкури тигрів, що збираються напасті» [14, с. 87]. Н.Г. Гарін також описує кратер грізного вулкана Пектусан як місце приголомшливої краси, однак при цьому не скупиться на моторошну лексику: «... цей куточок землі – смерть, повна смерть ... Смерть! Сам вулкан помер тут, і це прозоре озеро – тільки його химерна могила, ці чорні стрімкі бастіони, вкриті кіптявою, наче трауром, – стіни цієї могили» [14, с. 170].

Особливо неприємну картину гірського масиву Кимгансан, що має в Кореї репутацію найкрасивішого місця, змальовує В. Серошевський: «Ми прямували ... вздовж могутньої стіни Діамантових гір (Кимгансан), що височіли над нами принаймні на 2000 футів. Вони обгинали долину з північно-західної сторони; їхні схили, порослі тепер червоним дубняком, здавалися здалеку охопленими пожежею ... Вигляд гір був вкрай дикий; незліченні виступи, схожі на кам'яні пухирі чи маленькі конуси кратерів, суцільно вкривали їх, надаючи гірським масивам якоїсь грізної зовнішності. Такої форми гори взагалі властиві для Кореї. ... Часто здається, що гори уражені проказою, вкриті струпом і ранами, що лякають своєю дикою, незрозумілою неприступністю. Не стільки вражають там мандрівника круті урвища, глибокі ущелини чи безладні провалля, скільки незліченні ряди невеликих заглиблень та опуклостей, розкиданих схилами гір у вигляді "вовчих ям" та незліченних підвищень. Всі ці голі скелі муляють очі своєю безрадісною сухістю та безплідністю» [6, с. 92–93].

¹ Смерть присутня в корейських краєвидах і фізично: звичай вимагав ховати покійників лише після ритуального періоду очікування, тому іноземцям доводилося не раз переживати шок, коли на очі їм потрапляли трупи, загорнуті у циновки і залишені на вулиці, або винесені до лісу; інший звичай велів викопувати тіло і переносити до нової могили, якщо попереднє місце поховання виявилось «нешасливим» [14, с. 128–129; 15, с. 15–17].

Гори пригнічують західних людей не лише тим, що подорож ними потенційно небезпечна. Їх дратує монотонність корейської топографії, де практично немає рівнин, і всюди погляд упирається в гірські кряжі та валуни [5, с. 505; 21, с. II–III; 17, с. 142–143; 20, с. 63; 22, с. 19]. Ця монотонність втомлює спостерігача, адже не несе нових естетичних вражень, суперечить бажанню туриста-романтика бачити і пізнавати нове. Лише місцевості, яким притаманна різноманітність, здатні задовольнити прагнення новизни, отримували схвальні оцінки [18, с. 325; 13, с. 84].

Одноманітність псує й урбаністичні пейзажі та враження від корейської архітектури. «Відсутність регіональних відмінностей – видатна риса Кореї. Вулиця у Сеулі може бути зразком вулиці в будь-якому селі», – категорично заявляє І. Берд Бішоп [13, с. 107].

Населені пункти зустрічають іноземця бідною палітрою – білий колір одягу переважної більшості населення та чорні капелюхи чоловіків на рудому тлі глиняних стін і парканів. З вершини гори в Сеулі відкривається монотонна коричнева панорама моря очеретяних стріх і черепичних дахів одноповерхових будинків [19, с. 181–182; 18, с. 294; 8, с. 16–18; 13, с. 50–51].

В першу чергу, корейські міста вражали іноземця своєю безликістю через специфіку корейського архітектурного стилю, для котрого характерна ізольованість житлових будівель від вулиці: у помешканнях бідноти немає вікон у стінах, що виходять на вулицю, маєтки аристократії оточені високими парканами та непривабливими службовими спорудами. Прогулянка вздовж глухих стін ставала ще більш неприємною від стічних канав з нечистотами, куп сміття і багна на небрукованих вулицях [19, с. 218; 17, с. 142–143; 7, с. 128–129; 13, с. 50–51; 16, с. 10; 6, с. 13–14, 465–466; 9, с. 22–24; 20, с. 25].

Мандрівники не заперечували наявність в Кореї архітектурної краси [18, с. 300; 8, с. 49–50; 6, с. 476–477; 23, с. 196, 266], вони лише підкреслювали, що вона важкодоступна. Познакомитись з виглядом елегантних павільйонів та садків можна було, лише відвідавши один з королівських палаців, помешкання аристократів, храми або альтанки для відпочинку у горах. Але і ці споруди відповідали естетичним запитам не всіх західних туристів. Вони писали, що архітектурні атракції, серед яких трапляються і вишукані, і гротескні, перебувають у занедбаному стані [8, с. 49–50, 192; 13, с. 93–94; 15, с. 23; 7, с. 108; 6, с. 468–470; 24, с. 250–251; 23, с. 240; 22, с. 25], наголошуючи таким чином на тому, що культурні досягнення Кореї належать далекому минулому.

Автори літератури подорожей зробили спостереження, що канони архітектури в Кореї кардинально відрізняються від європейських. Корейці не надають великого значення декоруванню будівель, зосереджуючись на її утилітарності. Лише палаци та храми мають пишне оздоблення, але воно здебільшого концентрується на даху та під його схилами, а інтер'єр кімнат залишається лаконічно простим.

Знавці корейської культури Г.Н. Аллен та Г.Б. Галберт пояснюють, що корейська споруда будується без розрахунку на те, що її оглядатимуть з великої відстані, вона завжди оточена досить близько поставленим парканом, який обмежує простір. Тобто корейці кожен будівлю розглядають як окрему сутність, не розраховуючи на те, що вона має стати частиною великого цілого – міського ландшафту. Милуватися корейським архітектурним об'єктом і садом, що його оточує, можуть тільки ті люди, що певним чином мають до нього стосунок, а не всі випадкові перехожі. Г.Н. Аллен та Г.Б. Галберт застерігали читачів та мандрівників від негативних оцінок корейських міст за їхню неохайність і бідність на візуальні принади. Вони наголошували на тому, що корейські вулиці виглядають так похмуро і неохайно, тому що вони є «нічиєю» територією, «шляхом» між двома точками, між тим як за блякливими парканами маєтків міститься витончена краса [25, с. 17–18; 24, с. 246].

В уявленні західних спостерігачів ставлення корейців до архітектури визначається їхньою любов'ю до діяльності на відкритому повітрі. Кімнати у помешканнях еліти та низів здавалися мандрівникам однаково затісними. Деякі автори дійшли висновку, що приміщення у корейців є другорядним простором для проведення часу, коли знаходиться надворі небажано (нічний сон, зимові холоди, деякі види роботи), тому вони задовольняються мінімальною площею. Таким чином, житло для корейців є «тимчасовим притулком» [6, с. 126], і вони почуваються щасливими тільки надворі [21, с. CLIII–CLIV; 23, с. 249–250].

Корейська вулиця – нестримний калейдоскоп життя. Тут можна побачити корейців за різноманітними заняттями: чоловіки прогулюються без видимої мети, сидять на ганках і роз-

дивляються юрбу, збираються у купки для бесіди, займаються торгівлею та іншими справами, переносять вантажі; шляхетні пані проїжджають у паланкінах або проходять пішки, закривши голову накидкою; жінки низьких класів перуть біля криниць та на берегах струмків, носять воду і покупки; брудні діти бідняків граються із собаками та поросятами. Білий колір корейського одягу гнітить, нагадуючи привидів [11, с. 184; 23, с. 241], або асоціюється з безбарвністю [8, с. 16–18, 148; 13, с. 50–51; 9, с. 26; 23, с. 263–264; 6, с. 465–466], декому здається, навпаки, яскравим і урочистим [19, с. 218]. Проте в будь-якому разі саме споглядання сцен строкатого повсякденного життя корейців є головною розвагою для туриста [13, с. 42], адже, як твердить більшість дописувачів, ніде в Кореї, навіть у столиці, немає можливості насолодитися пристойними спорудами та місцями громадського дозвілля [13, с. 60].

Зображуючи природу і населені пункти іншої країни, письменник виходить із певних ідеологічних та естетичних критеріїв культури, до котрої він належить, хоча й не завжди усвідомлено [3; 21]. Тому дописувачі літератури подорожей так ностальгували в Кореї за європейськими мальовничими краєвидами. Краса Кореї не була уповні оцінена західними спостерігачами, вихованими за іншими законами естетичного смаку.

Навіть якщо автор визнав корейський краєвид гарним, краса місця, як правило, неповноцінна, ілюзія гармонії руйнується від певної деталі: село, що мальовничо виглядає та тлі гір, складається з бідних жалюгідних хатин; яскраві квітучі чагарники ростуть на сурових неприємного виду скелях; скелі химерної форми вражають уяву, але швидко набридають, до того ж шлях у горах складний; Сеул розташований у гарному місці (на думку Ф.А. МакКензі вдале розташування Сеула дарує йому потенціал стати «короною Азії» [9, с. 22]), але його архітектура неприваблива.

Пейзажі та урбаністичні картини в травелогах ілюструють тезу про відсталість та бідність корейської цивілізації. Вони у переважній більшості випадків описані з використанням образів ізольованості, занедбаності, дикості.

Список використаних джерел

1. Alatas S.H. The myth of the lazy native / S.H. Alatas. – London: Gardners Books, 1977. – 263 p.
2. Said E.W. Orientalism / E.W. Said. – New York: Vintage Books, 1979. – 368 p.
3. Coetzee J.M. White writing: on the culture of letters in South Africa / J.M. Coetzee. – New Haven: Yale University Press, 1988. – 193 p.
4. Pratt M.L. Imperial eyes: travel writing and transculturation / M.L. Pratt. – London and New York: Routledge, 1992. – 257 p.
5. Гончаров И.А. Фрегат «Паллада» / И.А. Гончаров. – Т. 2. – СПб.: А.И. Глазунов, 1858. – 659 с.
6. Серошевский В. Сочинения / В. Серошевский. – Т. 8. Корея. – СПб.: Изд. т-ва «Знание», 1909. – 512 с.
7. Curzon G.N. Problems of the Far East / G.N. Curzon. – London and New York: St. Martin's Press, 1894. – 441 p.
8. Gilmore G.W. Korea from its capital / G.W. Gilmore. – Philadelphia: Presbyterian Board of Publication and Sabbath-School Work, 1892. – 328 p.
9. McKenzie F.A. From Tokyo to Tiflis / F.A. McKenzie. – London: Hurst and Blackett, 1905. – 340 p.
10. Hall B. Voyage to Loo-Choo, and other places in the eastern seas, in the year 1816 / B. Hall. – Edinburgh: Archibald Constable, London: Hurst, Robinson, 1826. – 322 p.
11. Whigham H.J. Manchuria and Korea / H.J. Whigham. – London: Isbister and Company, 1904. – 245 p.
12. Allen H.N. Things Korean / H.N. Allen. – New York: Fleming H. Revell Company, 1908. – 256 p.
13. Bird Bishop I. Korea and her neighbors / I. Bird Bishop. – London: John Murray Publ., 1898. – 488 p.
14. Гарин Н.Г. Из дневников кругосветного путешествия (по Корею, Маньчжурии и Ляодунскому полуострову) / Н.Г. Гарин. – М.: Географгиз, 1952. – 446 с.

15. Gale J.S. Korean sketches / J.S. Gale. – New-York: Fleming H. Revell Publ., 1899. – 256 p.
16. Hawes Ch.H. In the Uttermost East / Ch.H. Hawes. – London and New York: Harper and Brothers, 1903. – 478 p.
17. Campbell C.W. A Journey through North Korea to the Ch'ang-pai Shan / C.W. Campbell // Proceedings of the Royal Geographical Society and Monthly Record of Geography. 1892. – Vol. XIV. – No. 3. – P. 141–161.
18. Varat Ch. Voyage en Corée /Ch. Varat // Le Tour du Monde. – LXIII. – Paris: Librairie Hachette et Cie, 1892. – P. 289–368.
19. Lowell P. Choson: the land of the morning calm / P. Lowell. – Boston: Ticknor and company Publ., 1886. – 412 p.
20. Хрисанф (Щетковский). История Российской духовной миссии в Корее / Хрисанф. – М.: Изд. Свято-Владимирского братства, 1999. – 370 с.
21. Dallet Ch. Histoire de l'église de Corée: précédée d'une introduction sur l'histoire, les institutions, la langue, les moeurs et coutumes coréennes / Ch. Dallet. – Paris: V. Palmé edition, 1874. – Vol. 1. – 616 p.
22. Ladd G.T. In Korea with Marquis Ito / G.T. Ladd. – New York: Charles Scribner's Sons, 1908. – 477 p.
23. Vay P. Empires and emperors of Russia, China, Korea, and Japan / P. Vay. – London: J. Murray Publ., 1906. – 399 p.
24. Hulbert H.B. The passing of Korea / H.B. Hulbert. – New York: Doubleday Publ., 1906. – 473 p.
25. Korean tales / Ed. H.N. Allen. – New York and London: Putman Publ., 1889. – 193 p.

References

1. Alatas, S.H. The myth of the lazy native. London, Gardners Books, 1977, 263 p.
2. Said, E.W. Orientalism. New York, Vintage Books, 1979, 368 p.
3. Coetzee, J.M. White writing: on the culture of letters in South Africa. New Haven, Yale University Press, 1988, 193 p.
4. Pratt, M.L. Imperial eyes: travel writing and transculturation. London and New York, Routledge Publ., 1992, 257 p.
5. Goncharov, I.A. *Fregat "Pallada"*. T. 2. [Frigate "Pallada". Vol. 2]. Saint Petersburg, A.I. Glazunov Publ., 1858, 659 p.
6. Seroshevskiy, V. *Sochineniya. T. 8. Koreya* [Works. Vol. 8. Korea]. Saint Petersburg, Izd. t-va «Znanie» Publ., 1909, 512 p.
7. Curzon, G.N. Problems of the Far East. London and New York, St. Martin's Press, 1894, 441 p.
8. Gilmore, G.W. Korea from its capital. Philadelphia, Presbyterian Board of Publication and Sabbath-School Work Publ., 1892, 328 p.
9. McKenzie, F.A. From Tokyo to Tiflis. London: Hurst and Blackett, 1905, 340 p.
10. Hall, B. Voyage to Loo-Choo, and other places in the eastern seas, in the year 1816. Edinburgh: Archibald Constable, London: Hurst, Robinson, 1826, 322 p.
11. Whigham, H.J. Manchuria and Korea. London: Isbister and Company, 1904, 245 p.
12. Allen, H.N. Things Korean. New York: Fleming H. Revell Company, 1908, 256 p.
13. Bird Bishop, I. Korea and her neighbors. London, John Murray Publ., 1898, 488 p.
14. Garin, N.G. *Iz dnevnikov krugosvetnogo puteshestviya (po Koree, Manchzhurii i Lyaodun-skomy poluostrovu)* [From diaries of the voyage around the world (Korea, Manchuria, Liaodong Peninsula)]. Moscow, Geografiz Publ., 1952, 446 p.
15. Gale, J.S. Korean sketches. New-York, Fleming H. Revell Publ., 1899, 256 p.
16. Hawes, Ch.H. In the Uttermost East. London and New York: Harper and Brothers Publ., 1903, 478 p.
17. Campbell, C.W. A Journey through North Korea to the Ch'ang-pai Shan // Proceedings of the Royal Geographical Society and Monthly Record of Geography, 1892, vol. XIV, no. 3, pp. 141-161.
18. Varat, Ch. *Voyage en Corée / Le Tour du Monde* [Travel in Korea / The Turn of the World]. LXIII. Paris, Librairie Hachette et Cie Publ., 1892, pp. 289-368.

19. Lowell, P. Choson: the land of the morning calm. Boston, Ticknor and company Publ., 1886, 412 p.

20. Hrisanf (Shchetkovskiy). *Istoriya Rossiyskoi duhovnoi missii v Koree* [History of Russian religious mission in Korea]. Moscow, Izd. Svjato-Vladimirskogo bratstva Publ., 1999, 370 p.

21. Dallet, Ch. *Histoire de l'église de Corée: précédée d'une introduction sur l'histoire, les institutions, la langue, les moeurs et coutumes coréennes* [History of the church of Korea: preceded by an introduction on history, institutions, language, morals and Korean usages]. Paris, V. Palmé edition Publ., 1874, vol. 1, 616 p.

22. Ladd, G.T. In Korea with Marquis Ito. New York, Charles Scribner's Sons Publ., 1908, 477 p.

23. Vay, P. Empires and emperors of Russia, China, Korea, and Japan. London, J. Murray Publ., 1906, 399 p.

24. Hulbert, H.B. The passing of Korea. New York, Doubleday Publ., 1906, 473 p.

25. Allen, H.N. (ed.) Korean tales. New-York and London, Putman Publ., 1889, 193 p.

В статтю представлено аналіз описань корейських пейзажів в західній літературі подорожів. Пейзажі в літературі подорожів про Корею мають велике символічне значення. Вони доповнюють етнообраз корейського народу, створений імперіалістичним дискурсом.

Ключевые слова: Корея, література подорожів, имагологія, пейзаж, імперіалізм.

The article presents the analysis of the descriptions of Korean landscapes in Western travelogues. The landscapes in the travelogues about Korea have a significant symbolic meaning. These descriptions supplement the image of Koreans created by imperialistic discourse.

Key words: Korea, travel literature, imagology, landscape, Imperialism.

Одержано 7.11.2016.